

Till konstitutionsutskottet:

2019-07-08

Granskning av statsministerns uttalanden om konstitutionsutskottets ställningstagande

Under en pressträff tisdagen den 4 juni 2019 försökte statsminister Stefan Löfven (S) spela ned betydelsen av konstitutionsutskottets eniga och skarpa kritik mot statsrådet Annika Strandhäll (S). Kritiken handlade om Strandhälls agerande vid förflyttningen av Försäkringskassans dåvarande generaldirektör Ann-Marie Begler. Kritiken var mycket skarpt formulerad och hela utskottet stod bakom den, vilket naturligtvis kan vara besvärande för en socialdemokratisk statsminister. Att statsministern skulle försöka spela ned betydelsen av ställningstagandet är inte särskilt förvånande. Det kan anses falla inom ramen för det legitima politiska spelet att återge nyheter och slutsatser till sin fördel, men när statsministerns uttalanden är direkt felaktiga har en viktig gräns passerats. Då strider det mot konstitutionell praxis.

Statsministern sade ”Det viktiga också att KU konstaterat att det inte förts någon osanning här, att Annika Strandhäll skulle ha farit med osanning i utskottet, det finns det inte heller något belägg för”.

Vad det eniga konstitutionsutskottet kom fram till i det aktuella ställningstagandet var att förflyttningen av Ann-Marie Begler skedde i strid Beglers vilja. Det står i direkt motsats till Annika Strandhälls påstående om att förflyttningen skedde i samsyn. Anledningen till att frivilligheten var av central betydelse var att lagen om offentlig anställning (LOA) endast är tillämplig om förflyttningen skett ofrivilligt. Om samsyn hade funnits angående förflyttningen så hade inte funnits krav på synnerliga skäl enligt LOA. Enligt LOA krävs synnerliga skäl för att en förflyttning ska kunna verkställas omedelbart (36 § 2 st). När Begler efterfrågade de synnerliga skälen så fick hon inte ta del av några sådana.

Således stod Strandhäll inför två alternativ. Antingen rädde samsyn med Begler angående hennes förflyttning vilket skulle ha inneburit att några synnerliga skäl aldrig behövdes. Eller så var det en ofrivillig förflyttning, vilket skulle ställa krav på synnerliga skäl för förflyttningen.

Konstitutionsutskottet är inte Arbetsdomstolen och har således inte att avgöra huruvida LOA är tillämplig eller inte. Men konstitutionsutskottets ställningstagande kan naturligtvis innebära att byggstenarna för en sådan slutsats läggs på plats. Det är inte konstigare än att konstitutionsutskottet teoretiskt sett kan genomföra en granskning vilken landar i slutsatsen att ett statsråd har agerat på ett sätt som står i strid med en bestämmelse i brottsbalken, utan att konstitutionsutskottet för den sakens skull har gjort en straffrättslig prövning. I det förevarande fallet avstod därför konstitutionsutskottet ifrån att explicit landa i slutsatser som ankommer på Arbetsdomstolen att dra. Men för var och en som tar del av konstitutionsutskottets ställningstagande, står det klart att Strandhäll påstod att förflyttningen skedde i samsyn – samtidigt som konstitutionsutskottet konstaterade att det rörde sig om en ofrivillig förflyttning.

Det är i sammanhanget viktigt att framhålla vad konstitutionsutskottet grundar sin slutsats om ofrivillighet på. I granskningsarbetet har konstitutionsutskottet begärt in svar på skriftliga frågor från Ann-Marie Begler av vilka det tydligt framgår att förflyttningen var ofrivillig. Det är de skriftliga svaren som ligger till grund för utskottets ställningstagande i den delen. De svaren hade statsrådet Annika Strandhäll tillgång till innan hon frågades ut muntligen av konstitutionsutskottet. Ändå påstod hon inför utskottet att samsyn funnits.

I utskottets ställningstagande formuleras saken som följer:

”Det står vidare enligt utskottet klart att förflyttningen skedde mot Ann-Marie Beglers vilja. När Ann-Marie Begler efterfrågade skälen för att genomföra förflyttningen av henne fick hon inga sådana. Enligt utskottet faller det på statsrådet att försäkra sig om att förutsättningarna för att flytta en

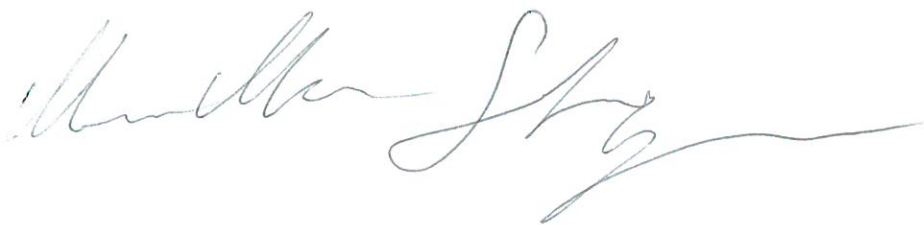
myndighetschef från dennes anställning föreligger och att dessa också klargörs för myndighetschefen.”
(2018/19:KU20 s. 90)

Sammanfattningsvis har konstitutionsutskottet inte konstaterat att Strandhäll inte farit med osanning, vilket statsministern felaktigt påstod. Tvärtom har konstitutionsutskottet redogjort för ett händelseförlopp som ger vid handen att Strandhäll farit med osanning, men den slutsatsen har utskottet överlåtit åt läsaren att dra.

Stefan Löfven är den statsminister som har fått mest enig kritik av konstitutionsutskottet genom tiderna och han har lett de regeringar som har fått mest enig kritik genom tiderna. Inte sällan har kritiken handlat om att uttalanden inte varit korrekta. Sedan Stefan Löfven tillträdde som statsminister har konstitutionsutskottet vid 19 tillfällen behövt understryka vikten av att statsråds uttalanden ska vara korrekta. Senast var våren 2019 (2018/19:KU20 s. 205). Det förefaller vara påkallat för utskottet att än en gång understryka för statsministern att statsråds uttalanden måste vara korrekta.

Mot bakgrund av ovanstående hemställer jag att konstitutionsutskottet granskar statsministerns uttalanden om konstitutionsutskottets ställningstagande i det aktuella fallet.

Maria Malmer Stenergard
Riksdagsledamot (M)

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Maria Malmer Stenergard', with a long horizontal flourish extending to the right.